Archeologisch bureauonderzoek Poldersekade te Vuren

19 augustus 2008

Tauw

Archeologisch bureauonderzoek
Poldersekade te Vuren

Kenmerk R001-4572600LSM-evp-V02-NL

Verantwoording

Titel	Archeologisch bureauonderzoek Poldersekade te Vuren
Opdrachtgever	CLW Woningbeheer
Projectleider	Norbert Eeltink
Auteur(s)	Lesley Smit
Projectnummer	4572600
Aantal pagina's	30 (exclusief bijlagen)
Datum	19 augustus 2008
Handtekening	

Colofon

Tauw bv
afdeling Bodem & Milieu
Handelskade 11
Postbus 133
7400 AC Deventer
Telefoon (0570) 69 99 11
Fax (0570) 69 96 66

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom.
De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001.

Inhoud

Verantwoording en colofon **5**

1 Inleiding **9**
1.1 Administratieve gegevens **9**
1.2 Aanleiding **10**
1.3 Doelstelling en werkwijze **10**
1.4 Vraagstelling **11**

2 Onderzoeksresultaten **13**
2.1 Ligging en beschrijving onderzoeksgebied **13**
2.2 Aardwetenschappelijke waarden **14**
2.3 Historische en archeologische waarden **17**
2.3.1 Historie **17**
2.3.2 Archeologie **21**

3 Archeologische verwachting **23**

4 Conclusie en advies **25**
4.1 Conclusie **25**
4.2 Advies **25**

5 Literatuur en overige bronnen **27**

6 Afkortingen en verklarende woordenlijst **29**

Bijlage(n)

1. AMK, IKAW en ARCHIS-waarnemingen
2. Overzicht van tijdvakken
3. Overzicht van archeologische perioden

1 Inleiding

1.1 Administratieve gegevens

Provincie:	Gelderland	
Gemeente:	Lingewaal	
Plaats:	Vuren	
Toponiem:	Poldersekade	
Kaartblad:	38H	
Coördinaten hoekpunten:	Noordwest:	± 131.237 / 426.427
	Noordoost:	± 131.287 / 426.389
	Zuidwest:	± 131.296 / 426.261
	Zuidoost:	± 131.296 / 426.267
Kadasternummers:	Gemeente Vuren / Lingewaal, sectie R, nummers 596, 721, 722, 771, 772	
Oppervlak:	± 12.250 m^2	
Landelijk registratienummer:	27817	
Bevoegde overheid:	Gemeente Lingewaal	
Opdrachtgever:	CWL Woningbeheer	
Uitvoerder:	Tauw, Deventer	
Periode van uitvoering:	April 2008	
Projectnummer:	4572600	
Onderzoekers:	drs. N.T.D. Eeltink & drs. L. Smit	
Redactie, controle & autorisatie:	drs. N.T.D. Eeltink	
Beheer en plaats documentatie:	Tauw, Deventer	

Figuur 1.1 Regionale ligging van het plangebied

1.2 Aanleiding

Tauw heeft in opdracht van CWL Woningbeheer een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd aan de Poldersekade te Vuren in de gemeente Lingewaal (figuur 1.1). De aanleiding tot dit bureauonderzoek is het plan om in het onderzoeksgebied woningbouw van 47 woningen te ontwikkelen, waarbij door de voor de ontwikkeling noodzakelijke sloop- en grondwerkzaamheden eventueel aanwezige archeologische waarden kunnen worden verstoord.

1.3 Doelstelling en werkwijze

Het doel van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied. Het resultaat is een gespecificeerde verwachting, op basis waarvan een beslissing genomen kan worden ten aanzien van (eventueel) vervolgonderzoek. Dit gebeurt aan de hand van bestaande bronnen over bekende of verwachte archeologische waarden. Dit omvat de aan- of afwezigheid, het karakter en de omvang, de datering, gaafheid en conservering en de relatieve kwaliteit van de archeologische waarden en aardwetenschappelijke gegevens.

Afhankelijk van de omvang van de werkzaamheden, de aard van de aanleiding tot het onderzoek en de vraagstelling, zullen aanvullende gegevens moeten worden verzameld. De doelstelling van het bureauonderzoek is het formuleren van een gespecificeerde verwachting (SIKB 2006).
Dit onderzoek is uitgevoerd conform de voorwaarden zoals die worden gesteld in de vigerende versie van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 3.1), zoals die wordt beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB).

1.4 Vraagstelling

Het bureauonderzoek bakent in de eerste plaats het onderzoeksgebied af ten aanzien van de ligging en de omvang. Verder zal het bureauonderzoek het toekomstige gebruik en de consequenties daarvan voor eventueel aanwezige archeologische waarden duidelijk moeten maken. Om een inschatting van deze consequenties te kunnen maken, wordt de huidige situatie beschreven. Tevens worden de aardwetenschappelijke waarden en de historische situatie beschreven. Ten slotte worden de bekende archeologische waarden van het onderzoeksgebied en/of de omgeving geïnventariseerd.
Deze informatie leidt tot een gespecificeerde archeologische verwachting voor het onderzoeksgebied.

2 Onderzoeksresultaten

2.1 Ligging en beschrijving onderzoeksgebied

Figuur 2.1 Ligging van het onderzoekgebied op luchtfoto

Het onderzoeksgebied ligt aan de westzijde van de bebouwde kom van het dorp Vuren in de gemeente Lingewaal (provincie Gelderland), op de noordoever van de rivier de Waal. Het onderzoeksgebied wordt aan de westzijde begrensd door de Poldersekade, aan de noordzijde door De Meent, aan de zuidzijde door de Mildijk en aan de oostzijde door de Mildijk en door perceelgrenzen (zie figuur 2.1).

Het onderzoeksgebied betreft een deel van de bebouwde kom van Vuren en bestaat momenteel uit woningen, tuinen bestratingen en een drukkerij. De bestaande bebouwing zal worden gesloopt in het kader van de herontwikkeling.

2.2 Aardwetenschappelijke waarden

De plaats Vuren ligt in het rivierengebied aan de oever van Waal. In het gebied zijn fluviatiele afzettingen uit het Laat-Weichselien, de laatste periode van de laatste ijstijd, en de daarop volgende periode van het Holoceen aanwezig.

Het onderzoeksgebied ligt net op de grens van geomorfologische eenheden. Hoewel het gebied binnen de niet gekarteerde bebouwde kom ligt op de geomorfologische kaart (figuur 2.2), valt uit deze kaart op te maken dat het onderzoeksgebied op oeverwalsedimenten ligt. Dit zijn aan het oppervlak de oeverwalsedimenten van de rivier de Waal. De Waal zet sediment af vanaf circa 425 voor Christus.

Uit de paleogeografische kaart van Berendsen & Stouthamer (2001) blijkt dat in het onderzoeksgebied de Vuren stroomgordel in de ondergrond voorkomt. Bij archeologisch veldonderzoek aan de overzijde van de Polderse Kade op een afstand van circa 35 m ten westen van het huidige onderzoeksgebied is op een diepte van circa 2,0 m -mv de Vuren-stroomgordel aangetroffen. Deze stroomgordel is actief geweest tussen circa 4649 - 4176 voor Christus. Er zijn geen archeologische resten bekend op de sedimenten van deze stroomgordel (Berendsen & Stouthamer 2001).

Op de bodemkaart ligt het onderzoeksgebied binnen de niet-gekarteerde bebouwde kom van Vuren. Interpolatie van de omliggende bodemtypen wijst uit dat het onderzoeksgebied zeer waarschijnlijk op de grens van twee typen poldervaaggronden ligt. In het noordelijk deel betreft het kalkhoudende poldervaaggronden bestaande uit zware klei waar veen dieper dan 80 cm –mv voor kan komen (Rn46A(v), figuur 2.3). Dit zijn typisch afzettingen die horen bij een komgebied. In het zuidelijk deel van het onderzoeksgebied bestaan de kalkhoudende poldervaagggronden uit matig tot sterk zandige klei (Rn95A). Dit zijn oeverwalafzettingen. De bijbehorende grondwatertrappen zijn IV en VI.

Poldervaaggronden zijn kalkhoudende of kalkloze klei-, leem- of zavelgronden met een dunne humushoudende bovengrond (A-horizont met een dikte van maximaal 30 cm). Deze A-horizont heeft een lichtbruin tot bruingrijze kleur en ligt direct op een licht gekleurde door bodemvorming nog weinig veranderde ondergrond. Dit is de zogeheten C-horizont.

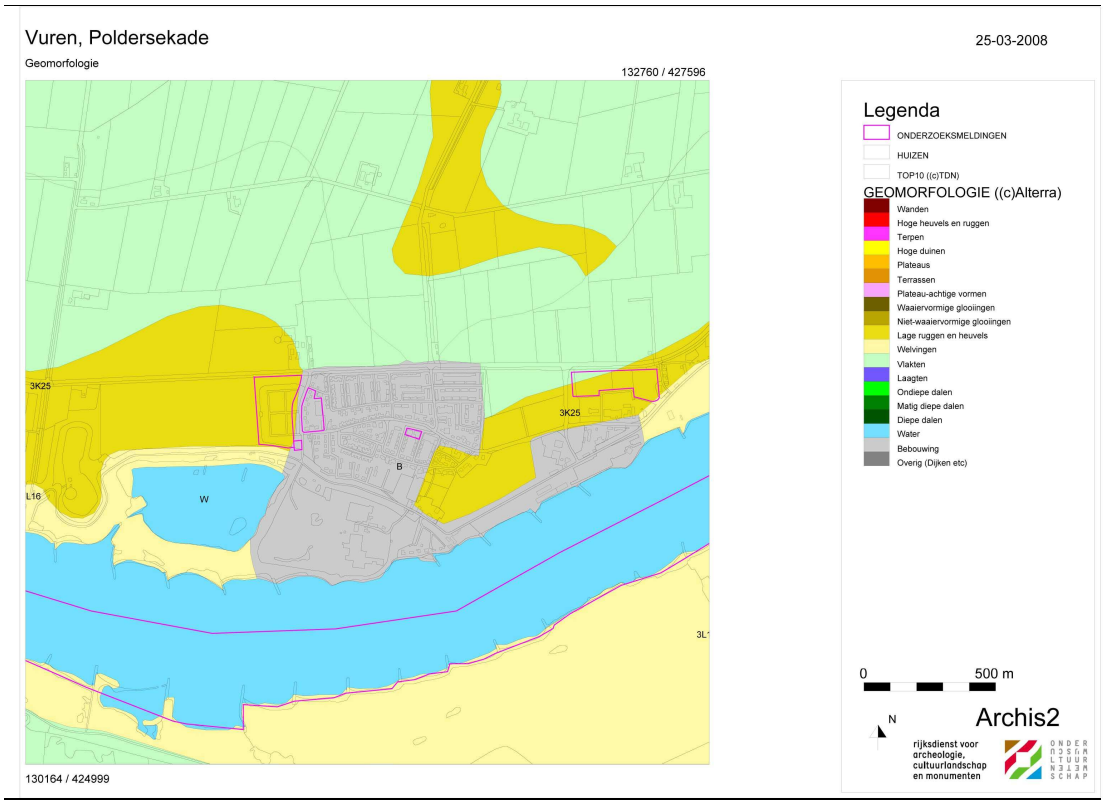

Figuur 2.2 Uitsnede geomorfologische kaart van Nederland (Alterra / ARCHIS-II)

Figuur 2.3 Uitsnede Bodemkaart van Nederland (schaal 1:50.000) (Stiboka, 1981)

2.3 Historische en archeologische waarden

2.3.1 Historie

Het onderzoeksgebied ligt ten westen van de oude dorpskern van Vuren. Het dorp Vuren is van oorsprong een typische uitgerekte strook bebouwing langs een dijk, zoals dat veel voorkomt in het rivierengebied.
Vuren is ontstaan rond 900 na Chr. op een oeverwal van de Waal en de nederzetting werd tussen de 10de en 13de eeuw bedijkt (www.deheerlijkheidvuren.nl/historie.htm). In de 14de eeuw werd bij het dorp het kasteel Tumelenburg gebouwd. In dezelfde eeuw verscheen aan de overzijde van de rivier, een goede anderhalve kilometer naar het zuidwesten het beroemde Slot Loevestein op de plaats waar Waal en Maas samenkomen.
De geschiedenis en inrichting van de regio is dan ook voor een belangrijk deel bepaald door de rivieren en hun water. Sporen van de overlast die het water kon veroorzaken zijn terug te vinden in historische bronnen. Zo brak bijvoorbeeld in 1542 bij Dalem, ± 2,5 km westelijk van Vuren, een dijk en ondervond het gebied wateroverlast (Buisman 1998, 479). In 1595 waren er ook veel dijkdoorbraken en overstromingen in het rivierengebied, waaronder bij Vuren (Buisman 2000, 154). Bij Vuren zelf begaf de waaldijk het in 1728 en 1732, met als gevolg wateroverlast (Buisman 2006, 551 en 554 - noot 3). Overlast kon echter ook uit de lucht komen, zoals grote schade die in Vuren ontstond door zware hagel in de zomer van 1532 (Buisman 1998, 422).
Een ander probleem in het gebied was de pest, waar de regio rond Gorinchem waarin ook Vuren ligt meermaals door wordt getroffen, in de 16de eeuw alleen al minstens zes keer. In de droge zomer van 1502 en verder in 1519, 1523, 1526, 1555, 1568 (Buisman 1998, 257, 349, 371, 388, 547, 629). Al de wateroverlast en andere rampen verarmden Vuren sterk en na de verwoesting van kasteel Tumelenburg in het rampjaar 1672 door de Fransen kon zelfs het dijkonderhoud niet meer worden betaald (www.deheerlijkheidvuren.nl/historie.htm).
In de 18de eeuw kwamen glashutten en een steenoven naar Vuren en ontwikkelde de plaats zich verder.

Het onderzoeksgebied is op de kadasterkaart van 1832 onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond (figuur 2.4). De Poldersekade die langs de westzijde van het onderzoeksgebied loopt en de Mildijk die het onderzoeksgebied aan de zuidzijde begrenst zijn goed herkenbaar.

Figuur 2.4 Uitsnede kadasterkaart 1832 (www.watwaswaar.nl)

Op de topografische kaart uit het midden van de 19de eeuw (het exacte jaartal is niet bekend, vermoedelijk rond 1849) is het onderzoeksgebied eveneens onbebouwd en in gebruik voor de landbouw (figuur 2.5).

Figuur 2.5 Uitsnede topografische kaart midden 19de eeuw (Wolters-Noordhoff Atlasprodukties, 1990)

Op de topografische kaart die de situatie van 1905 weergeeft, is in het onderzoeksgebied eveneens onbebouwd en in gebruik voor landbouw (figuur 2.6).

Figuur 2.6 Uitsnede kaart van 1905 (van der Leest et al, 2007)

Momenteel ligt het onderzoeksgebied binnen de bebouwde kom van Vuren en is bebouwd met woningen en een drukkerij, waartussen zich tuinen en bestratingen bevinden (figuren 1.1 en 2.1). Het is aannemelijk dat deze huidige inrichting het bovenste deel van de ondergrond op aanzienlijke delen van het onderzoeksgebied heeft verstoord.

2.3.2 Archeologie

Op de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW, Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek 2005) heeft het onderzoeksgebied een lage trefkans op archeologische waarden in de bodem (bijlage 1). Aan de zuidzijde, langs de Mildijk, grenst het onderzoeksgebied aan een zone met een middelhoge trefkans op archeologische waarden, die echter door de lage resolutie van de IKAW theoretisch deels zou kunnen doorlopen in het onderzoeksgebied (bijlage 1). Deze veronderstelling wordt ondersteund door geomorfologische gegevens die de zone waarbinnen de Vurense stroomgordel zich bevindt ruimer aangeven dan de IKAW (zie paragraaf 2.2).

De Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Gelderland kwalificeert het onderzoeksgebied als ‘bebouwing’ en kent het onderzoeksgebied geen bijzondere cultuurhistorische waarde toe. Het gebied ten zuiden van de bebouwde kom op ± 120 m ten zuiden van het onderzoeksgebied en de Waaldijk heeft op de Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Gelderland een hoge historisch geografische waardering (http://geodata2.prv.gelderland.nl/apps/chw/). Deze kaart geeft voor het gebied dat aan de westzijde van het onderzoeksgebied grenst en ook de Poldersekade omvat, een historisch geografische waardering met de waarde ‘Midden’ (idem).
Binnen het onderzoeksgebied zelf zijn geen archeologische monumenten, onderzoeken of waarnemingen bekend. Binnen een straal van 500 m rondom de vindplaats zijn in de landelijke database ARCHIS van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten wel archeologische onderzoeken en een waarneming bekend (zie bijlage 1 en ter referentie bijlagen 2 en 3):

- *Onderzoek* 15626: Een bureauonderzoek aan de Dorpsstraat op ± 300 m ten oosten van het onderzoeksgebied. Daarbij is een middelhoge archeologische verwachting geformuleerd en als vervolg een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen geadviseerd tot minimaal in de Vuren-stroomgordel
- *Onderzoek* 2996: Dit was een karterend booronderzoek aan de overzijde van de Poldersekade, ± 35 m ten westen van het onderzoeksgebied. Hierbij werden geen archeologische resten aangetroffen, maar wel werd vanaf 2 m -mv de Vuren-stroomgordel in het zuiddeel van het met boringen onderzochte gebied vastgesteld
- *Onderzoek* 13537 en *waarneming* 400360: Ook dit onderzoek was een booronderzoek. Het met boringen onderzochte gebied bevindt zich aan de westzijde van de Polderskade bij huisnummer 16, ongeveer 30 m ten zuidwesten van het onderzoeksgebied. Bij het onderzoek werd enkel een niet nader gedetermineerd en niet gedateerd fragment bot in een boorkern aangetroffen. Naar aanleiding van het booronderzoek werd geen vervolgonderzoek geadviseerd

Op de beleidskaart van de gemeente Lingewaal (Goossens, 2008) wordt voor het plangebied een middelmatige archeologische verwachtingswaarde toegekend en dienen ingrepen dieper dan 30 cm -mv en met een oppervlakte van meer dan 500 m^2 bij voorkeur vermeden te worden. Indien dit niet mogelijk is het advies volgens de beleidskaart om een archeologisch vervolgonderzoek uit te laten voeren.

3 Archeologische verwachting

Archeologische vondsten kunnen in een poldervaaggrond bij een intact bodemprofiel worden verwacht op of binnen 30 cm beneden maaiveld. Bewoningssporen kunnen worden verwacht vanaf de onderzijde van de Ah/Ap-horizont. In zowel het rivierengebied als het zeekleigebied dient echter rekening te worden gehouden met verschillende sedimentatiefasen, waarbij oudere bodems (en dus leefniveaus) kunnen zijn afgedekt met jongere rivierklei- of zeeklei-afzettingen. Ook kunnen oude bodems zijn afgedekt onder colluviale dekken in het lössgebied. In die situaties kunnen onder de C-horizont dus nog begraven bodems met bewoningssporen en vondstniveaus voorkomen. Omdat de laaggelegen poldervaaggronden vaak in gebruik zijn als niet geploegd weiland, zullen eventuele vindplaatsen in of vlak onder de bouwvoor veelal nog intact zijn. Vanwege de hoge grondwaterstand en de afdekking met kleiig materiaal is de kans op een goede conservering van grondsporen, organische resten en botmateriaal hoger dan bij de hoger gelegen en drogere bodems.

Het onderzoeksgebied ligt in het rivierengebied op een oeverwal waar op een diepte van circa 2 m -mv de Vuren-stroomgordel aanwezig is.

De IKAW kent het onderzoeksgebied een lage verwachting toe. Volgens de beleidskaart geldt voor het plangebied een middelmatige verwachting.

In het onderzoeksgebied en de directe omgeving zijn geen archeologische monumenten of waarnemingen bekend zijn, behalve een fragment bot aan de Poldersekade 16.

De kans is groot dat de huidige inrichting van het onderzoeksgebied aanzienlijke delen van het bovenste deel van de ondergrond heeft verstoord. Dieper in de bodem gelegen delen van de ondergrond zijn waarschijnlijk onverstoord, waaronder de mogelijk in het onderzoeksgebied (vanaf 2 m -mv) aanwezige Vuren-stroomgordel.

De bij dit bureauonderzoek geanalyseerde informatie resulteert in een middelhoge archeologische verwachtingswaarde voor het onderzoeksgebied ten aanzien van de bovenste 2 m van de ondergrond, zoals ook is aangegeven op de IKAW. Dit betreft dan de periode vanaf 425 voor Christus tot heden.
Aan de eventueel in het onderzoeksgebied aanwezige afzettingen van de Vuren-stroomgordel (vanaf 2 m -mv) wordt een middelhoge archeologische verwachting toegekend. Dit betreft dan de periode.4649 - 4176 voor Christus.
Voor de overige perioden geldt een lage archeologische verwachtingswaarde.

4 Conclusie en advies

4.1 Conclusie

Voor de perioden 4649 - 4176 voor Christus en de periode vanaf 425 voor Christus tot heden geldt een middelhoge archeologische verwachtingswaarde. Voor de overige perioden geldt een lage archeologische verwachtingswaarde.
De voorgenomen ontwikkelingsplannen zijn een bedreiging voor eventueel in de bodem van het onderzoeksgebied aanwezige archeologische waarden.

4.2 Advies

Naar aanleiding van het onderhavige bureauonderzoek wordt geadviseerd om een vervolgonderzoek in het onderzoeksgebied te laten uitvoeren. De bodemingrepen gaan namelijk dieper dan 30 cm -mv en betreffen een oppervlakte groter dan 500 m^2. De beleidskaart schrijft dan een archeologisch vervolgonderzoek voor. Dit vervolgonderzoek zou een verkennend veldonderzoek door middel van boringen moeten zijn. Deze boringen moeten dan worden gezet met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en een guts van 3 cm, waarbij het opgeboorde sediment door snijden en verbrokkelen wordt geïnspecteerd op archeologische indicatoren.

Dit is een selectieadvies. Het selectiebesluit moet worden genomen door het bevoegd gezag, de gemeente Lingewaal, of een namens het bevoegd gezag handelende deskundige.

5 Literatuur en overige bronnen

Berendsen, H.J.A.; 2005. *Landschappelijk Nederland*. Assen.

Berendsen, H.J.A. & E. Stouthamer; 2001. *Palaeogeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands*. Assen.

Buisman, J.; 1998.*Duizend jaar weer, wind en water in de Lage Landen, deel 3: 1450 - 1575*. Franeker.

Buisman, J.; 2000.*Duizend jaar weer, wind en water in de Lage Landen, deel 4: 1575 - 1675*. Franeker.

Buisman, J.; 2006.*Duizend jaar weer, wind en water in de Lage Landen, deel 5: 1675 - 1750*. Franeker.

Es, W.A. van *et al*; 1988. *Archeologie in Nederland. De rijkdom van het bodemarchief*. Amsterdam / Amersfoort.

Goossens, E., 2008. *Beleidskaart gemeente Lingewaal. Archeologische Monumentenzorg in de gemeente Lingewaal*. RAAP-rapport 1688 (in concept).

Leest, A. van der *et al*; 2007. *Grote historische topografische atlas ± 1890 - 1917, Gelderland, schaal 1:25.000*. Tilburg.

Mulder, F.J. de *et al*; 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen / Houten.

Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek; 1992. *Het archeologisch basisregister, versie 1.0*. Amersfoort.

Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek; 2005. *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, 2de generatie*. Amersfoort.

SIKB; 2006. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.1*. Gouda.

Stichting voor Bodemkartering; 1981. *Bodemkaart van Nederland 1:50.000, kaartblad 38 Oost Gorinchem*. Wageningen.

Wolters-Noordhoff Atlasprodukties, 1990. *Grote Historische Atlas van Nederland schaal 1:50.000. Deel 3 Oost-Nederland 1830-1850.* Groningen.

geodata2.prv.gelderland.nl/apps/chw/

www.deheerlijkheidvuren.nl/historie.htm

www.watwaswaar.nl

6 Afkortingen en verklarende woordenlijst

AMK	Archeologische Monumentenkaart
ARCHIS	ARCHeologisch InformatieSysteem
C14 / ^{14}C	Dateringsmethode van organisch materiaal via radioactieve koolstofisotopen
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
IVO	Inventariserend veldonderzoek
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten
ROB	Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek (opgegaan in de RACM)
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Bijlage

1

AMK, IKAW en ARCHIS-waarnemingen

Vuren, Poldersekade

AMK, IKAW en ARCHIS-waarnemingen

03-04-2008

132228 / 427143

130516 / 425431

Legenda

- WAARNEMINGEN
- ONDERZOEKSMELDINGEN
- ONDERZOEKEN
- HUIZEN
- TOP10 ((c)TDN)

IKAW

- zeer lage trefkans
- lage trefkans
- middelhoge trefkans
- hoge trefkans
- lage trefkans (water)
- middelhoge trefkans (water)
- hoge trefkans (water)
- water
- niet gekarteerd

0 500 m

N

Archis2

rijksdienst voor archeologie, cultuurlandschap en monumenten

Bijlage

2

Overzicht van tijdvakken

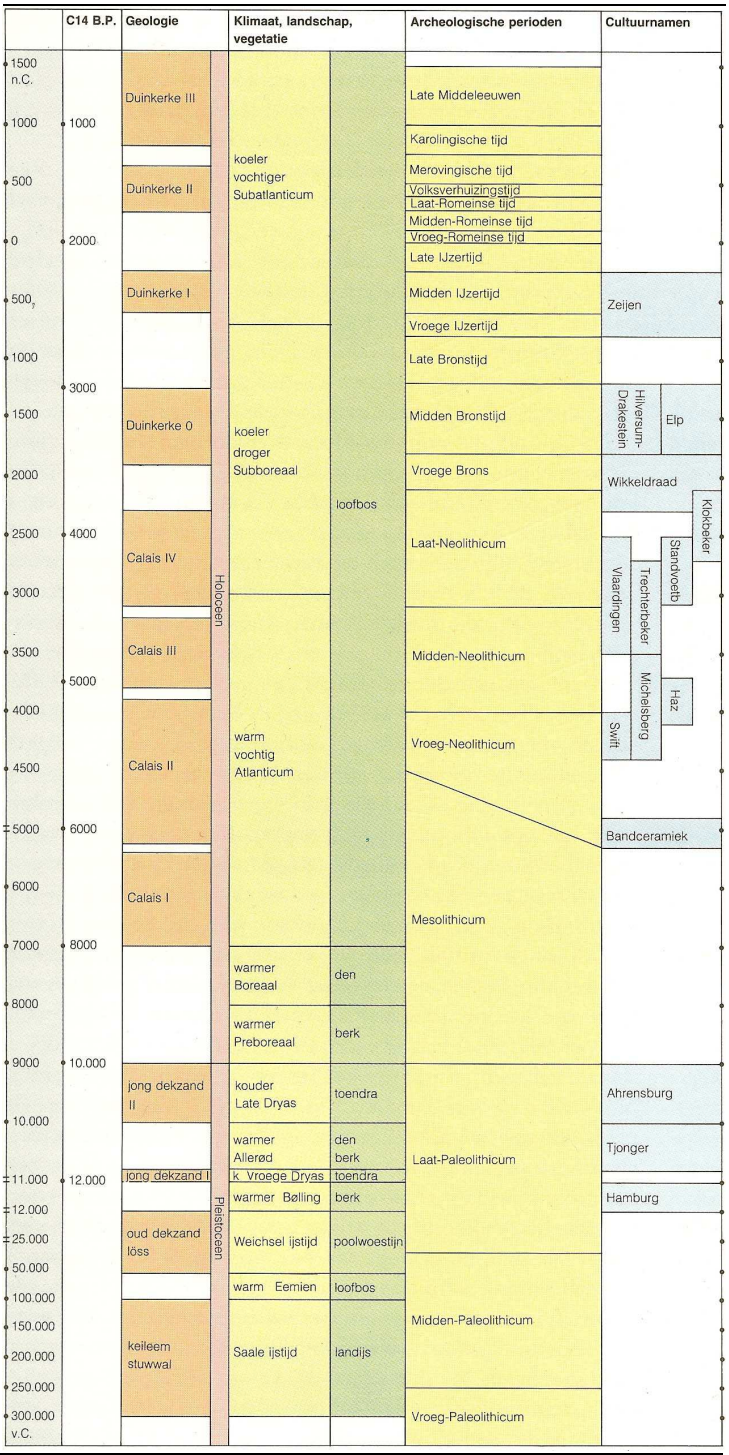

Figuur b2.1 (naar van Es et al, 1988)

Bijlage

3

Overzicht van archeologische perioden

Paleolithicum	tot 8800 v. Chr.
Paleolithicum vroeg	tot 300000 C14
Paleolithicum midden	300000 - 35000 C14
Paleolithicum laat	35000 C14 - 8800 v. Chr.
Mesolithicum	8800 - 4900 v. Chr.
Mesolithicum vroeg	8800 - 7100 v. Chr.
Mesolithicum midden	7100 - 6450 v. Chr.
Mesolithicum laat	6450 -4900 v. Chr.
Neolithicum	5300 - 2000 v. Chr.
Neolithicum vroeg	5300 - 4200 v. Chr.
Neolithicum midden	4200 - 2850 v. Chr.
Neolithicum laat	2850 - 2000 v. Chr.
Bronstijd	2000 - 800 v. Chr.
Bronstijd vroeg	2000 - 1800 v. Chr.
Bronstijd midden	1800 - 1100 v. Chr.
Bronstijd laat	1100 - 800 v. Chr.
IJzertijd	800 - 12 v. Chr.
IJzertijd vroeg	800 - 500 v. Chr.
IJzertijd midden	500 - 250 v. Chr.
IJzertijd laat	250 - 12 v. Chr.
Romeinse tijd	12 v. Chr. - 450 n. Chr.
Romeinse tijd vroeg	12 - 70 n. Chr.
Romeinse tijd midden	70 - 270 n. Chr.
Romeinse tijd laat	270 - 450 n. Chr.
Middeleeuwen	450 - 1500 n. Chr.
Middeleeuwen vroeg	450 - 1050 n. Chr.
Middeleeuwen laat	1050 - 1500 n. Chr.
Nieuwe tijd	1500 - heden

(Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek 1992, tabel 9)